

Ludwig G., Schnitter M. (red) 1996. *Rote Liste gefährdeter Pflanzen Deutschlands*. Schriftenreihe für Vegetationskunde H. 28. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.

Maglocký S., Feraková V. 1993. *Red List of ferns and flowering plants (Pteridophyta and Spermatophyta) of the flora of Slovakia (the second draft)*. Biologia (Bratislava), 48, 4: 361-385.

Pawłowski B. 1925. *Geobotaniczne stosunki Sądeckizny*. Prace Monogr. Komis. Fizjogr. PAU 1: 1-336.

Šeljag-Sosonko Ju. R. (red.) 1996. *Červona Kniga Ukraini. Rostlinnij svit*. Ukraïnska encyklopedija imeni M. T. Bažana, Kijv.

Szewczyk M. 1979. *Rośliny naczyniowe zbiorowisk łąkowych Pasma Jawora w Beskidzie Wyspowym*. IB UJ, Kraków (msk).

Zajac A., Zajac M. (red.) *Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych chronionych w Polsce*. Nakł. Prac. Chorol. Komput. Inst. Botaniki UJ, Kraków.

Nowe stanowisko kosaćca syberyjskiego w Bochni-Kolanowie

Jednym z przedstawicieli kosaćców występujących na terenie Polski jest objęty ścisłą ochroną *Iris sibirica*. Gatunek ten należy do bylin kłęczowych. Charakteryzuje się obfitym kwitnieniem przypadającym przeważnie na maj i czerwiec. Niebiesko-fioletowe kwiaty wyrastają w kątach brunatnych, błoniastych przysadek umieszczonych na szczycie obłej łodygi. Owocem jest trójkomorowa, wielonasienna torebka. Równowąskolancetowate liście kosaćca syberyjskiego są krótsze od łodyg i odznaczają się niewielką szerokością. Takson ten występuje na siedliskach o dużej wilgotności podłoża. Najczęściej spotkać go można w płatach wilgotnych łąk, takich jak łąka trzęślicowa lub ostrożeńiowa. Jednocześnie zaznaczyć należy, że wielu autorów odnotowało obecność *Iris sibirica* również w innych zbiorowiskach.

Kosaćciec syberyjski posiada dość dużo stanowisk na terenie całego kraju, ale ich rozmieszczenie nie jest równomierne. Największe zagęszczenie zaobserwować można m.in. na Dolnym Śląsku, Wyżynie Lubelskiej oraz Roztoczu. Do regionów charakteryzujących się sporadycznym występowaniem tego gatunku należy np. Północne Bałtyckie i Pomorze Zachodnie (Zajac A., Zajac M. 1997). Wśród obszarów odznaczających się rzadką obecnością *Iris sibirica* należy wymienić również Puszczę Niepołomicką i jej okolice. Do niedawna gatunek ten nie był podawany w opracowaniach dotyczących tego terenu (Dubielski 1971, 1995; Denisjuk 1976).

Jednakże podczas badań florystycznych prowadzonych w ciągu ostatnich 10-ciu lat odkryte zostały jego dwa stanowiska. Pierwsze z nich leży

między Ispiną a lasem Grobla (Barabasz 1997, 1998), natomiast drugie w pobliżu Stanisławic (Kostrakiewicz 2000).

W maju 2002 r. zaobserwowano w Kolanowie, będącym jedną z dzielnic Bochni, kolejną, niewielką populację kosańca syberyjskiego. Stanowisko jest usytuowane w płacie wilgotnej łąki sąsiadującym z ulicą Kolanowską. Zaobserwowano tam grupę kilku kwitnących osobników *Iris sibirica*. Znajdowały się one w odległości około 40 m na SE od przydrożnej kapliczki. Równocześnie były oddalone o 50 m od obwodnicy Murowianka-Łapczyca.

Na naturalność stanowiska wskazuje skład florystyczny zbiorowiska, w którym ono występuje. Na wilgotnej łące najliczniejszym gatunkiem był ostrożeń łąkowy *Cirsium rivulare*. Oprócz niego obficie rosły m.in. krwisiać lekarski *Sanguisorba officinalis*, przytulia właściwa *Galium verum*, przytulia północna *G. boreale* oraz wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*. Występowały tu ponadto firletka poszarpana *Lychnis flos-cuculi*, złocień właściwy *Leucanthemum vulgare*, sierpik barwierski *Serratula tinctoria*, jaskier ostry *Ranunculus acris* oraz szczaw zwyczajny *Rumex acetosa*.

Nowoodkryte stanowisko leży w pobliżu osiedla domów jednorodzinnych. W związku z tym głównym dla niego zagrożeniem może być zrywanie kwiatów oraz wykopywanie całych osobników i przenoszenie ich do prywatnych ogródków. Zjawisko to jest rozpowszechnione w całej Polsce ze względu na atrakcyjność kosańca syberyjskiego – jest on trwałą byliną o stosunkowo niskich wymaganiach siedliskowych oraz długim okresie kwitnienia i efektownych kwiatach (Ciepał, Jędrzejko 1977; Denisuk 1987; Bróź, Jędrzejczyk 1987; Franszczak-Być, Dąbrowska 2000). Kolejnym czynnikiem prowadzącym do zmniejszenia liczebności opisanej populacji może stać się w przyszłości rozbudowa osiedla.

Z uwagi na rzadkość występowania *Iris sibirica* w okolicach Puszczy Niepołomickiej, każde stanowisko posiada wartość naukową i powinno być zachowane. W związku z tym należy zabezpieczyć opisany obszar przed melioracją, zabudową, jak również przed bezpośrednim niszczeniem poszczególnych osobników kosańca syberyjskiego. W tej sytuacji najlepszym rozwiązaniem byłoby utworzenie w tym miejscu użytku ekologicznego lub pomnika przyrody. Ze względu na lokalizację w granicach Bochni, powierzchnia ta może pełnić rolę obiektu dydaktycznego oraz służyć obserwacjom naukowym.

Kinga Kostrakiewicz

PIŚMIENNICTWO

Barabasz B. 1997. Nowe stanowisko kosańca syberyjskiego *Iris sibirica* na łąkach w północnej części Puszczy Niepołomickiej. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 53, 6: 85–86.

Barabasz B. 1998. Chronione i zagrożone gatunki ląkowe w północnej części Puszczy Niepołomickiej. *Fragm. Flor. Geobot. Ser. Pol.*, 5: 109–116.

Bróz E., Jędrzejczyk Z. 1987. Stanowiska kosańca syberyjskiego *Iris sibirica* w woj. kieleckim. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 43, 5–6: 97.

Ciepał R., Jędrzejko K. 1977. Nowe stanowiska pełnika europejskiego *Trollius europaeus* i kosańca syberyjskiego *Iris sibirica* na Wyżynie Śląskiej. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 33, 2: 50–53.

Denisiuk Z. 1972. Łąki północnej części Puszczy Niepołomickiej. *Stud. Nat.*, A, 13: 7–100.

Denisiuk Z. 1987. O ochronę nadwiślańskich łąk w Krakowie. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 43, 2: 22–30.

Dubiel E. 1995. Puszcza Niepołomska. Środowisko abiotyczne, flora roślin naczyniowych, roślinność Puszczy Niepołomickiej. W: Szata roślinna parków narodowych i rezerwatów Polski Południowej (red. Mirek Z., Wójcicki J. J.). *Polish Bot. Stud. Guidebook Ser. 12*: 33–72.

Dubiel E. 1971. Rośliny naczyniowe północnej części Puszczy Niepołomickiej. *Stud. Nat.*, A, 6: 13–25.

Franszczak-Być K., Dąbrowska M. 2000. Nowe stanowisko kosańca syberyjskiego na Lubelszczyźnie. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 56, 5: 115–117.

Kostrakiewicz K. 2000. Analiza struktury przestrzennej populacji *Iris sibirica* (Iridaceae) na stanowisku w Stanisławicach koło Bochni. *Fragm. Flor. Geobot. Ser. Pol.*, 7: 209–214.

Zajac A., Zajac M. 1997. Atlas rozmieszczenia chronionych roślin naczyniowych w Polsce. *Prac. Chorol. Komput. Inst. Bot. UJ Kraków*, s. 99.

Obserwacje cisa pospolitego *Taxus baccata* w Tatrzzańskim Parku Narodowym

Cis pospolity *Taxus baccata* L. jest jednym z najrzadszych gatunków drzewiastych w Tatrach. Pojawił się tutaj w okresie subborealnym (5000–2500 lat temu), razem z jodłą i bukiem (Obidowicz 1996). Chociaż w czasach historycznych występował w lasach regla dolnego dość obficie, nie odegrał jednak tutaj większej roli jako gatunek lasotwórczy (Fabijanowski 1962).

Niegdyś intensywnie wycinany, cis zachował się w Tatrach Polskich na około 33 stanowiskach, na których zinwentaryzowano 54 osobniki, w tym tylko jeden owocujący (Zembruski 1975). W latach 2001–2002, na trzech stanowiskach w Dolinie Strążyskiej (oddz. 211 h, 214 h i 216 f) owocowały